

Област Варна

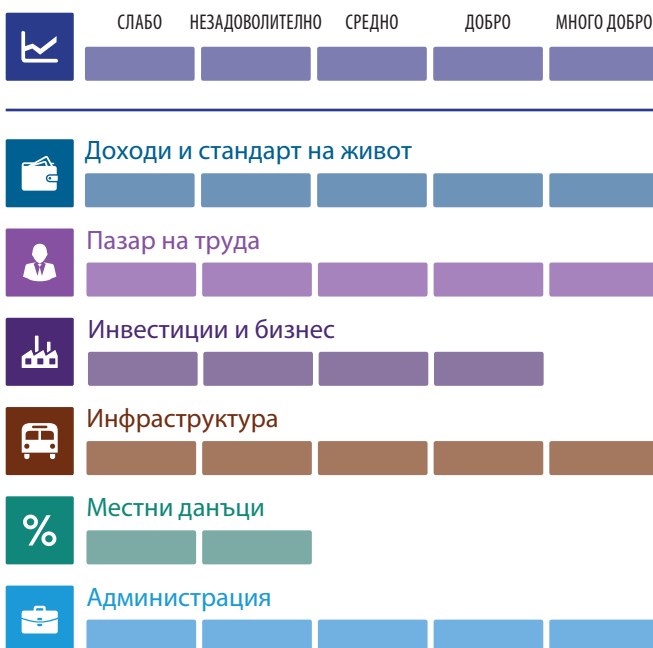
- ▶ Население (2021) 432 198
- ▶ Територия (кв.км) 3819
- ▶ Брой на населените места 159
- ▶ Дял на населението в градовете (%) 84,2

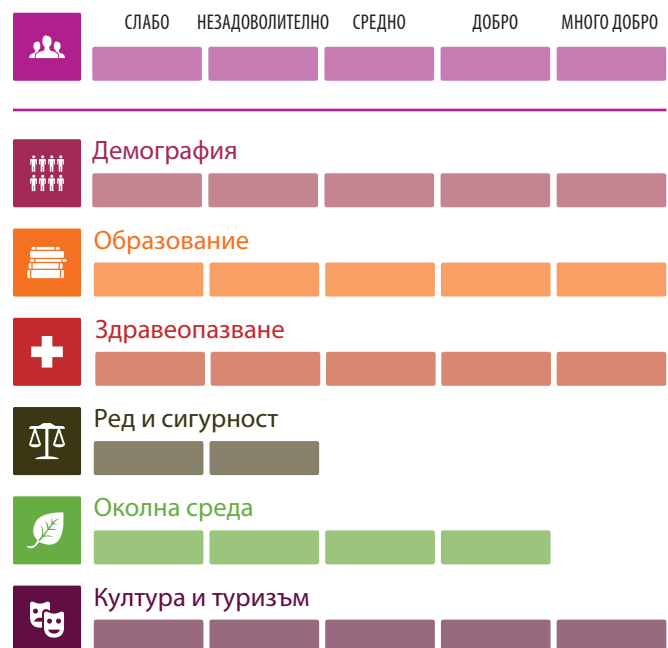
Област Варна остава сред първенците по брутен вътрешен продукт на човек от населението и през 2021 година. Заплатите и доходите продължават да нарастват. Тенденциите на пазара на труда през 2022 г. поставят областта на второ място в страната. Инвестиционната и бизнес активност също са сравнително високи. Усвояването на европейски средства изостава. Инфраструктурата на областта е добре развита. Местните данъци в общините в област Варна остават високи и през 2023 година. Почти пълно е покритието на общинските разходи с местни приходи средно за общините от областта.

Варна е сред областите със сравнително благоприятно демографско развитие. В сферата на образованието тенденциите са положителни. Представянето на учениците през 2023 г. е много добро. Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Престъпленията са относително много, а разкриваемостта им – сравнително ниска. Урбанизацията в областта обуславя и значителния дял на населението в селища с обществена канализация. Културният живот е интензивен, а туризмът – добре развит.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт в областта нараства и през 2021 г. я нарежда веднага след челната тройка (столицата и областите Стара Загора и София). Заплатите и пенсиите се увеличават с близък до средния за страната темп и са сравнително високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 17,2 хил. лв., а размерът на средната месечна пенсия е 569 лв. през 2021 година.

Неравенството и бедността в областта се задържат на сравнително ниски нива и през 2022 година. Коефициентът на Джини за подоходното неравенство е 33,5 (при 38,4 в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява до 14,2% (при 22,9% в страната) и е вторият най-нисък в страната (след този в столицата).

Пазар на труда

В тази категория оценката на област Варна е втората най-висока в страната (след тази на столицата) и по редица индикатори областта също заема второ място с най-благоприятни резултати през 2022 година. Делът на населението в трудоспособна възраст намалява, но остава сравнително висок – 60,3% (при 58,5% в страната). Икономическата активност се увеличава значително до 78,0% (при 73,6% в страната). Същевременно заетостта се повишава, а безработицата намалява. Коефициентът на заетост достига 77,2% (при 70,4% в страната), а този на безработицата – до 3,2% (при 5,2% в страната).

Образователната структура на работната сила през 2022 г. също е сравнително благоприятна. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години нараства с 4,2 пр.п. до 34,4% и вече е трайно над средното ниво за страната (29,8%). Делът на работната сила с основно и по-ниско образование се повишава леко и вече е по-висок от средния – 16,2% в областта при 16,0% в страната.

Сравнително добрите демографски тенденции в област Варна се отразяват и на благоприятното развитие на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 77,1% (при 65,7% в страната) и остава третият най-висок в страната (след тези в област Сливен и в столицата).

Инвестиции и бизнес

Инвестиционната и бизнес активност в област Варна остават сравнително добри и през 2021 година. Броят на нефинансовите предприятия в областта продължава да е висок, задържайки се на 69 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Вътрешните и външните инвестиции нараства. Разходите за придобиване на дълготрайни

материални активи достигат 2,7 хил. лв. на човек от населението, а преките чуждестранни инвестиции – 3,3 хил. евро на човек. Произведената продукция също се увеличава до 26,7 хил. лв. на човек през 2021 година.

Сравнително слабо обаче остава усвояването на европейски средства. Към 30 юни 2023 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1980 лв. на човек (при 2836 лв. на човек в страната).

Разходите за научноизследователска и развойна дейност са относително високи.

Инфраструктура

Инфраструктурата на Варна е сравнително добре развита и през 2022 г. и областта заема първото място в тази категория. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа е висока. Значителен е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 27,4% (при 18,5% в страната). Качеството на пътната настилка се задържа високо. В добро състояние са 57% от пътищата в областта (при 41% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет е близък до средния за страната – 87,7% в областта при 87,3% в страната.

Местни данъци

Усредненото ниво на разглежданите местни данъци в общините в област Варна остава високо и през 2023 г. областта се нарежда веднага след столицата. Особено големи са разликите със средните за страната нива на облагането при прехвърлянето на собственост, търговията на дребно и таксиметровия превоз. В рамките на областта най-високи са местните данъци в община Варна, а най-ниски – в общините Долни чифлик и Ветрино.

Администрация

Област Варна се нарежда на първо място в страната в тази категория. И през 2023 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са високи. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление в областта се повишава и също остава сред най-високите – на трето място със 76,8 т. (при 70,3 т. в страната).

Сравнително големият дял на собствените от общите приходи на общините от областта поставя Варна на трето място в страната със средно 35,2% (при 29,0% в страната) за 2022 година. Почти пълно е и покритието на общинските разходи с местни приходи.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■■

Демография ■■■■■■

Варна е сред областите с много добро демографско развитие и през 2022 г., което я поставя на второ място (след столицата) в тази категория. Коефициентът на естествен прираст е $-6,9\%$ и е сред най-високите и далеч над средните стойности за страната ($-9,7\%$). Област Варна продължава да привлича жители и коефициентът на механичен прираст остава положителен $-6,1\%$.

Всичко това се отразява на възрастовата зависимост в областта и тя отново е сравнително благоприятна. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 143,8% (при 165,9% в страната), а към това на 15–64 години $-33,5\%$ (при 37,7% в страната).

Варна е сред областите с най-висок дял на градското население и сравнително висока гъстота в урбанизираните територии.

Образование ■■■■■■

Варна е сред областите с най-добро представяне в сферата на образованието (отново след столицата). През 2022 г. делът на децата в детските градини е 90,3% (при 87,3% в страната), а коефициентът на записване на населението в V–VII клас е 92,8% (при 90,7% в страната). Делът на второгодниците остава сравнително нисък $-0,8\%$ (при 1,2% в страната). Съответствието между специалностите в професионалното образование и профила на икономиката в областта е сравнително ниско.

На националното външно оценяване по математика след VII клас през 2023 г. учениците от областта показват относително висок резултат $-42,6$ т. (при 35,3 т. в страната). На матурата по български език и литература средният успех е близък до този в страната – „Добър“ 3,94 в областта (при „Добър“ 3,93 в страната). Делът на слабите оценки е 16,1% (при 17,9% в страната). Въпреки че тези резултати остават над средните за страната, представянето на учениците в областта значително се влошава.

Броят на студентите в областта се запазва относително висок.

Здравеопазване ■■■■■■

Варна продължава да е сред областите със сравнително нисък дял на здравноосигурените лица и през 2022 г. $-91,2\%$ (при 93,5% в страната). Прямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в многопрофилните болници има недостиг – броят им е 4,7 на хиляда души от населението (при 5,9 на хиляда души в страната). Преминалите за лечение болни също са сравнително малко на брой -173 на хиляда души (при 235 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност намалява и е сравнително нисък. Средната продължителност на живота на жителите на областта е сред най-високите в страната $-73,6$ години (при 71,9 години в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Варна продължава да е сравнително ниска. През 2022 г. един местен съдия разглежда средно по 7,7 дела на месец (при 10,1 дела месечно на съдия в страната). Ниската натовареност се отразява и на бързината на правораздаване в областта. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 91% (при под 89% в страната), а този на висшите дела -7% (при 12% в страната).

През 2022 г. престъпленията в областта се увеличават и са сред най-многобройните в страната (на второ място спрямо населението след област Враца), а разкриваемостта им намалява. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Варна е 14,5 на хиляда души от населението (при 11,6 на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията е 39% (при 49% в страната) и е втората най-ниска след тази в столицата.

Околна среда ■■■■■■

Значителният дял на градското население в област Варна обуславя високите дялове на населението в селища с обществена канализация (85,8% при 74,8% в страната) и такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (85,6% при 66,8% в страната) през 2021 година.

Варна е сред областите с най-висок обем на образуваните битови отпадъци и през 2021 г. -512 кг на човек (при 445 кг на човек в страната). Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава сравнително висок -85% (при 74% в страната).

Делът на горската територия в областта е по-нисък от средния, а на нарушената $-$ по-висок. Инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението са значително по-ниски от средните за останалите области.

Култура и туризъм ■■■■■■

В оценката по индикаторите за култура и туризъм област Варна се нарежда в челната тройка (след област Бургас и столицата). Посещенията в кината нарастват значително през 2022 г. и остават над средните за страната. Подобни са тенденциите по отношение на посещенията на театрите и на библиотеките.

Броят на леглата в местата за настаняване е 144 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната). Област Варна е на второ място (след област Бургас) по относителен брой на реализираните нощувки и също на второ (след област Хасково) по дял на наетите в сектора на културата, спорта и развлеченията.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 629	17 872	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	15 299	17 201	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,9	17,3	14,2	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	61,7	62,0	60,3	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	70,2	73,8	77,2	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,6	3,9	3,2	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	14,4	15,8	16,2	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	24,8	30,2	34,4	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	21 397	26 672	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2247	2692	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3166	3299	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,5	91,1	87,7	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,2	56,5	56,8	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	93,9	100,0	101,2	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,7	76,5	76,8	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-6,9	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	6,1	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,39	4,11	3,94	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	44,4	43,3	42,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	83,6	83,0	92,8	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	75,4	74,2	73,6	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,9	83,8	91,2	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1685	1710	1567	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	12,5	11,8	14,5	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,4	8,4	6,7	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	86,1	85,8	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	391	512	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	86,6	84,8	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	306	568	963	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	4100	7106	9451	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.